

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК: 339.137:615.3](477):339.92(4-6ЕС)
JEL classification R11

© Буднікевич І.М., Романюк Н.В., 2020

i.budnikevich@chnu.edu.ua, n.romanyuk@chnu.edu.ua

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА ТА ВЗАЄМОДІЇ

Розглянено суть трансформації економіки регіону на засадах партнерства та взаємодії. Визначено вплив інноваційного потенціалу на трансформаційні процеси в регіоні. Проведено емпіричний аналіз, який дозволив опрацювати, систематизувати й упорядкувати значний масив емпіричної економічної інформації щодо інноваційного потенціалу Чернівецької області. Як драйвер розвитку регіональної економіки, активізації інноваційної діяльності та перспективною галуззю створення високооплачуваних робочих місць у Чернівецькій області розглянено ІТ-індустрію. Зроблено висновок, що ефективно використання та нарощення інноваційного потенціалу Чернівецької області можливе за умови зосередження на векторі трансформації економіки регіону в рамках «економіки знань» у напрямку підвищення поселенської привабливості. Указано на проблеми Чернівецької області в інноваційній сфері та визначені перспективні напрямки активізації інноваційної активності молоді, розширення інноваційної інфраструктури, формування горизонтальних зв'язків між елементами освітньої та науково-інноваційної системи регіону.

Ключові слова: інновації, інноваційний потенціал, взаємодія, партнерство, регіон, трансформація, регіональна економіка, інноваційна інфраструктура, емпіричний аналіз.

Експерти компанії BCG [1] сучасні умови називають епохою постійних трансформацій, яка супроводжується безпрецедентними зрушеннями та збурення практично в усіх галузях промисловості та на всіх ринках. Глобалізація, технологічні інновації, зміна регуляторних актів, соціально-демографічні виклики, зміна поколінь споживачів та інші фактори ставлять під сумнів усталені бізнес-моделі та практики, вимагають від організацій, компаній, регіонів, країн постійної трансформації. Тому головна вимога до регіонального розвитку – це наявність оптимальної моделі взаємодії учасників, у якій раціонально узгоджені чинники зовнішнього середовища та сформовані механізми швидкого реагування на безперервну зміну.

Трансформація регіонального соціального, економічного та політичного простору зумовлює зміни й оновлення його інститутів, діючих механізмів регіонального управління та регіональної політики, перетворення структур, форм, способів і цілей. Необхідність у трансформації економіки регіону з'являється тоді, коли виконання загальнонаціональних і регіональних завдань вимагає об'єднання зусиль органів місцевого самоврядування, регіонального управління, представників регіонального бізнесу, регіональних провайдерів освітніх послуг, наукових установ, громадських

організацій, органів місцевого самоврядування та участі усієї територіальної громади.

Метою статті є дослідження та оцінка інноваційного потенціалу трансформації економіки регіону на засадах партнерства та взаємодії.

Інноваційний потенціал регіону був предметом дослідження багатьох вітчизняних учених-регіоналістів. Зокрема, в контексті драйвера соціально-економічного розвитку інноваційний потенціал розглядали О.Амоша, В.Готра, М.Ігнатко, О.Гречко, І.Заблодська, Л.Ковальська, К.Олексюк, І.Лещух, Н.Романюк, як активатор регіонального ринку інновацій – І.Буднікевич, І.Школа, Л.Антонюк, Т.Городинський, В.Шутенко та інші. Суть, напрямки, інструменти трансформації регіональної економіки активно обговорюються на наукових конференціях, форсайтних сесіях, експертними спільнотами, робочими групами з розробки регіональних стратегій розвитку тощо. З огляду на важливість ролі інноваційного потенціалу регіонів у контексті їх розвитку в сучасній економіці знань, на необхідність формування цивілізованого ринку інновацій та оновлення його інфраструктури, дана проблематика на довгий час залишиться предметом активного обговорення.

Трансформація (від лат. *transformatio* – зміна, перетворення) нами розглядається не тільки як перетворення параметрів соціально-економічних процесів (напрямків, темпів, інтенсивності, тривалості), не тільки як зміна «структури, форм та способів, цільової спрямованості» [2], а як «перехід системи на інший рівень функціонування, попередньо недоступний чи неможливий» [3], створення інноваційних процесів, інститутів, установок і цінностей суб'єктів, які формують принципово новий простір регіону. «Трансформація – це принципова зміна, спрямована на досягнення стійкого, квантового підвищення продуктивності» [4].

Отже, трансформація економіки регіону пов'язана з концепцією партнерства та взаємодії, яка передбачає максимальне задоволення потреб регіональної економіки на основі органічної взаємовигідної довгострокової взаємодії основних «акторів» регіональних ринків та партнерських взаємовідносин між ними, що сприятиме реалізації інтересів регіону, кожного з учасника та вирішенню спільних регіональних проблем. Взаємодія передбачає системні, організаційно оформлені стратегічні партнерські взаємодії та зв'язки активних акторів / агентів між собою та суб'єктами зовнішнього середовища, які передбачають виконання загальних завдань і використання спільних ресурсів у рамках досягнення заявлених цілей та реалізації інтересів партнерів.

Інновації, знання, технології та безперервне навчання стають ключовими чинниками соціального, культурного, економічного розвитку регіону, особистісного зростання членів територіальної громади, вони «визначають готовність регіональної спільноти до життєздатних нововведень і змін. Знання набуває нового відтінку – воно стає регіонально специфічним. Регіональної особливостю стає знання, яке з'являється на будь-якій території і на ній же закріплюється. Причому це характерне для певного регіону знання, як і місцевий ландшафт, не може бути «переміщеним» в іншу місцевість без значних втрат» [5]. Необхідно пов'язати освіту, науку, бізнес і громаду, поєднати інтелектуальний, освітній, виробничий, бізнесовий, інфраструктурний, інноваційний та інституційний потенціал регіону, створити центри безперервної освіти, забезпечити регіональну логістику інновацій та знань, освітніх програм, інноваційних компетенцій, досвіду та практик провідних інноваційних центрів.

Інноваційний потенціал нами визначено як «сукупність інтелектуальних і матеріальних ресурсів, а також об'єктивної організаційної структури, які дозволяють розв'язувати сучасні

та майбутні проблеми інноваційного розвитку заданої соціально-економічної системи» [6]. Інноваційний потенціал визначається спроможність суб'єктів регіональної економіки впроваджувати та розповсюджувати досягнення науки й техніки в соціальній та економічній сфері, розвивати організаційні форми інноваційної діяльності, управляти активністю суб'єктів, які зайняті творчою, винахідницькою, раціоналізаторською, ліцензійною, освітньою діяльністю. Інноваційний потенціал має свою структуру, в якій І.Буднікевич та І.Школа [7] виділили наукову та виробничу підсистеми, кожна з яких охоплює субсистеми забезпечення: наукова – організаційного; кадрового; фінансового; матеріально-технічного; інформаційного, комерціалізації; виробнича – кадрового; фінансового; матеріально-технічного; інформаційного, маркетингового, комунікаційного; організації та управління.

Проведений нами емпіричний аналіз дозволив опрацювати, систематизувати й упорядкувати значний масив емпіричної економічної інформації щодо інноваційного потенціалу Чернівецької області. Інформаційною базою аналізу слугували дані державної статистики та моніторингу, відкриті дані, експертні дослідження, оцінки та висновки. Здійснений нами емпіричний аналіз інноваційного потенціалу містив показники, які характеризують інноваційну активність та інноваційну спрямованість регіону: аналіз показників інноваційної діяльності; аналіз НДР; аналіз інноваційної активності; аналіз міжрегіональних та міжнародних взаємозв'язків; дослідження інноваційної інфраструктури, кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи; чисельність фахівців, задіяних у виконанні НДР; зайняте населення у сфері економічної діяльності «Професійна, наукова та технічна діяльність».

У 2018 році в Чернівецькій області діяло 18 науково-дослідних організацій (табл. 1), 731 працівник яких був задіяний у виконанні наукових досліджень і розробок, з них жінок – 361.

Скорочення загальної чисельності працівників наукових організацій удвічі відбулося у 2015 році, а чисельність дослідників скоротилася ще більше – на 58%. У 2018 році чисельність працівників скоротилася на 10% у порівнянні з 2017 роком. Основна причина: мізерність середньомісячної заробітної плати виконавців досліджень і розробок у розмірі 4825 грн. (2017 р.), що демонструє антиінноваційні тенденції. Низькі доходи є причиною дворазового переважаючого дослідників, задіяних у

виконанні НДР у віці 60 років і старших у порівнянні з дослідниками у віці до 30 років. У сфері економічної діяльності «Професійна,

наукова та технічна діяльність» у 2018 році було зайнято 4,7 тис. осіб, або 1,07% від усіх зайнятих в Україні в даному виді діяльності.

Таблиця 1

Показники інноваційного потенціалу Чернівецької області

	Чернівецька обл.			Україна		
	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2017 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2017 р.
Кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи	18	18	100%	963	950	98,7%
Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок	809	731	90,4%	94274	88128	93,5%
Кількість працівників, задіяних у виконанні НДР з вищою освітою	699	623	89,1%	81783	76455	93,5%
Кількість працівників, задіяних у виконанні НДР, доктори наук	101	94	93,1%	6942	7043	101,5%
Кількість працівників, задіяних у виконанні НДР, доктори філософії/ кандидати наук	298	251	84,2%	19219	18806	97,9%
Кількість дослідників, задіяних у виконанні НДР	641	569	88,8%	59392	57630	97,0%
Кількість дослідників, задіяних у виконанні НДР у віці до 30 років	68	59	86,8%	6868	5823	84,8%
Кількість дослідників, задіяних у виконанні НДР у віці 60 років і старше	132	138	104,5%	16017	16441	102,6%
Внутрішні поточні витрати на виконання НДР, млн.грн	6800 3	86501 ,2	127,2%	12597,5	16009,3	127,1%
Внутрішні поточні витрати на виконання прикладних наукових досліджень, млн.грн.	41,6	55,8	134,1%	2944,5	3363,8	114,2%
Кількість інноваційно активних промислових підприємств	8	9	112,5%	759	777	102,4%
Витрати на інновації промислових підприємств, млн.грн.	26,1	54,8	210,0%	9117,5	12180,1	133,6%
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, нової для ринку, млн.грн.	-	-		44846	7863,7	17,5%
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, нової лише для підприємства	46,3	49,3	106,5%	13229,7	16997,4	128,5%
Кількість упроваджених у виробництво промисловими підприємствами нових технологічних процесів	12	3	25,0%	2002		109,3%
Кількість упроваджених промисловими підприємствами видів інноваційної продукції	25	37	148,0%	3843		161,0%

*Джерело: складено за [8]

У 2018 році в Чернівецькій області на 1000 осіб зайнятого населення припадало 3,22 виконавців наукових досліджень і розробок (за даними 2016 року в Україні – 6,0, Словенії – 22,2%, Чеській республіці – 19,1, Болгарії – 10,9, Румунії – 5,4). Попри це, науковці Буковини у 2018 році зуміли освоїти 87,9 млн.грн коштів на виконання наукових досліджень та розробок, що на 28,7% більше ніж у 2017 році, з них на прикладні дослідження – 63,6%, на фундаментальні – 29,2%, на науково-технічні розробки – 7,2%. Основні напрямки НДР буди зосереджені у галузі природничих (260 дослідників), суспільних (113 дослідників) та с/г наук (80). За витратами рейтинг дещо інший: технічні науки, природничі науки,

сільськогосподарські науки, суспільні науки. У 2018 році інноваційною діяльністю в області займалось «9 промислових підприємств, що становило 14,75% від загальної кількості промислових підприємств (61 од), які підлягали обстеженню [9]. Область займає 13 місце серед регіонів України в рейтингу питомої ваги підприємств, які займалися інноваційною діяльністю. Обсяг реалізованої інноваційної продукції у 2018 році становив 49,3 млн.грн., яка була новою лише для підприємства. Інноваційна продукція займає всього 0,5% загального обсягу реалізованої промислової продукції.

За період 2016-2018 рр. інноваційно активними визнані 76 з 379 підприємств

Буковини, або 20,1% (23 місце в рейтингу інноваційно активних регіонів). 61 підприємство (80%) впроваджувало нетехнологічні (маркетингові (32), організаційні (11), обидва види (18)) інновації. Цей вид інновацій популярний і у підприємств з технологічними інноваціями. 40% витрат на інновації чернівецьких підприємств були витрачені на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення.

Взаємодія у 2016-2018 налагоджена тільки у 26,7% інноваційно активних підприємств Чернівецької області, хоча у 2014-2016 цей показник складав 42,9%. Скорочення зумовлене низьким рівнем співпраці в інноваційній діяльності з країнами ЄС та іншими країнами. Чернівецька та Закарпатська області – це єдині області, у яких не налагоджене співробітництво інноваційно активних підприємств і закладів вищої освіти. Співпраця налагоджена між підприємствами – клієнтами – постачальниками обладнання, матеріалів, компонентів, програмного забезпечення – науковими установами. Такий стан інноваційної взаємодії визначає ще один напрямок трансформації РОМ.

Інноваційний потенціал забезпечується інфраструктурою, яка включає такі об'єкти: науково-дослідні інститути, дослідницькі центри, бізнес-інкубатори, малі інноваційні підприємства, технопарки, технопаркові зони, інжинірингові центри, центри трансферу технологій, коворкінгові зони (центри колективного користування), науково-дослідні лабораторії, центри науково-технічної інформації, центри інноваційного консалтингу, науково-освітні центри, інноваційні хаби. У 2017 році на території Чернівецької області створено, а сьогодні тривають заходи з розбудови першого індустріального парку – «Новодністровськ», «функціональним призначенням якого є приладобудування, виробництво продукції легкої промисловості, переробка сільськогосподарської продукції. Крім того, на території області налічується 118 вільних виробничих приміщень, на площах яких можна створити мережу бізнес-інкубаторів чи акселераторів» [10].

Драйвером розвитку регіональної економіки, активізації інноваційної діяльності та перспективною галуззю створення високооплачуваних робочих місць у Чернівецькій області є ІТ-індустрія, яка у 2018 році нараховувала більше 40 ІТ-компаній, в яких офіційно зайнято 1184 спеціалісти, або 1,31 на 1000 жителів. При цьому в Івано-Франківську у сфері ІТ зайнято 2001 спеціаліст, або 1,31 на 1000 жителів. За даними видання Бізнес-Цензор та проекту Youcontro [11] у 2019 році

чисельність ІТ-фахівців у Чернівецькій області зросла до 1700 осіб, а в Івано-Франківській – до 3000.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича входить у рейтинг «ТОП-10» найліпших вишів за підготовкою фахівців для ІТ-сфери. У 2019 році ЧНУ прийняв на навчання студентів за спеціальностями: інженерія програмного забезпечення – 37 осіб, комп'ютерна інженерія – 13, кібербезпека – 8, комп'ютерні науки – 66, прикладна математика – 15, інформаційні технології та моделювання в економіці – 17. Проблемою чернівецьких ІТ-компаній є кадрове забезпечення, тому на корпоративному рівні пропонуються різноманітні програми підготовки кадрів. Форми включеності найбільших і найвідоміших ІТ-компаній у РОМ Чернівецької області узагальнена в табл. 2.

Головний критерій вибору локації – наявність профільного вузу, який готує відповідних спеціалістів. Однак, за висновком «Проекту з розвитку ІТ-галузі міста Чернівці» (за підтримки Німецького Товариства Міжнародного Співробітництва (GIZ)), у місті «не ведеться системної роботи на національному та міжнародному рівні для позиціонування Чернівців як перспективного ІТ-міста. Зумовлено це тим, що у місті слабо розвинені горизонтальні зв'язки між учасниками ринку ІТ, немає галузевого об'єднання, мала кількість профільних подій, практично відсутнє фахове середовище. ... Необхідна реалізація кластерної ініціативи – об'єднання заінтересованих у розвитку ІТ у місті сторін (університетів, компаній, організацій, фондів, тощо)» [13].

У 2016 році в Чернівцях створена Асоціація «Кластер буковинських інноваційних технологій ім. Й. Шумпетера» («Cluster bit»), яка об'єднує 16 потужних та перспективних компаній, діяльність яких спрямована на розвиток ІТ-сфери в Чернівцях шляхом реалізації інноваційних стартап-проектів за пріоритетними напрямками економічного і соціального розвитку міста. В основі ідеї створення ІТ-кластера – об'єднання зусиль для: формування інноваційної мережі у регіоні; популяризації інновацій, стартап-руху; впровадження у всі сфери життя регіону новітніх інформаційних технологій і програмного забезпечення; інтеграція у вітчизняний та світовий інформаційний простір; промоція регіону для залучення інвестицій в ІТ-галузь як пріоритетної галузі області; презентація та представлення інтересів галузі. Кластер реалізує проект «Розвиток інноваційного потенціалу CV», спрямований на забезпечення освітньої підтримки процесу створення і розвитку нових технологій та індустрій через проведення тематичних семінарів,

тренінгів для суб'єктів малого і середнього стартап. підприємництва для усіх бажаючих розпочати свій

Таблиця 2

Включеність ІТ-компаній в інноваційні та освітні процеси Чернівецької області

Компанія	Інноваційна діяльність	Освітня діяльність
Чернівецький офіс SoftServe	Українська аутсорсингова компанія 234 спеціалісти у Чернівцях. Найбільші проекти в Чернівцях – в охороні здоров'я, торгівлі, сфері телекомунікацій та освіти.	SoftServe IT Academy – надає студентам можливість навчатися на безкоштовних курсах та працевлаштуватися після їх закінчення (у середньому 60-70 % випускників стають працівниками компанії).
Чернівецький офіс SharpMinds	Нідерландська аутсорсингова та продуктова компанія. 150+ спеціалістів у Чернівцях. Активно розвивається аутсорс-напрямок	компанія співпрацює з ЧНУ ім. Ю. Федьковича та проводить безкоштовне навчання для студентів у власній академії SharpMinds. Кращих працевлаштовує.
Yukon Software	Українська аутсорсингова компанія. 65 спеціалістів у Чернівцях. Проекти в сферах: медицина, логістика, інфраструктура, тайм-трекери.	База практики та стажування для студентів регіональних ЗВО
AlterEGO	Українська аутсорсингова компанія. 52 спеціалісти в Чернівцях. Комплексні рішення для інтернет-магазинів, ТРЦ.	Місячне оплачуване стажування для новачків
ASD	Українська компанія. 46 спеціалістів у Чернівцях. Основні напрямки — розробка, тестування та підтримка ПЗ для фінансово-кредитної сфери та готельного бізнесу	Безкоштовне стажування з подальшим працевлаштуванням. Детальна програма стажування з front-end та java. Компанія готова брати на роботу новачків за наявності відповідних відкритих вакансій. Мають змогу проходити практику студенти 3-5 курсів зво
Bizico	Українська аутсорсингова та продуктова компанія. 40 працівників у Чернівцях. Компанія займається розробкою ПЗ та мобільних додатків у сегменті HR, Restaurants	80 % працівників починали працювати в компанії студентами 3-5 курсів технічних вишів. Для працівників-студентів передбачено гнучкий графік роботи. Налагоджено обернений он-лайн зв'язок з претендентами на посаду з результатом: запрошення на співбесіду, занесення в резерв, відмова.
AMC Bridge	Міжнародна компанія. Рішення для систем автоматизованого проектування та виробництва; для систем управління даними продукту.	Підписано угоду про партнерство і співпрацю з ЧНУ імені Юрія Федьковича. Компанія надає студентам можливість стажуватися з метою подальшого працевлаштування. Для виконання тестового завдання ми використовуємо AMC Bridge Tutor
MobiDev	Міжнародна компанія. У Чернівцях спеціалізація на напрямках нативної mobile- та веб-розробки.	Безкоштовні курси та інтернатура

*Джерело: складено автором за інформацією [12]

На наш погляд, ефективне використання та нарощення інноваційного потенціалу Чернівецької області можливе за умови зосередження на векторі трансформації економіки регіону в рамках «економіки знань» у напрямку підвищення поселенської привабливості Чернівецької області для висококваліфікованих працівників, науковців, дослідників та обдарованої молоді. Така привабливість формується екологічним природним середовищем, ергономічними міськими ландшафтами, якісним дизайном, кліматичною привабливістю, сучасною інфраструктурою

наукової праці та місць проживання, сприятливими інституційними умовами, культурно-історичними традиціями, насиченим подієвим календарем, сприятливим сусідським середовищем, адаптивністю до розвитку інтелектуально насичених локалізацій. Досвід регіонів зарубіжних країн пропонує свої успішні практики: в провінції Каталонії (Іспанія) створено центр біотехнологій, куди залучаються представники іспанської інтелектуальної діаспори з усього світу; в Австрії молодим талановитим вченим виплачується спеціальна стипендія, щоб стимулювати їх роботу

в інститутах країни; стипендії та позики обдарованим іноземним студентам і аспірантам для закінчення навчання і подальшої роботи в регіонах країни; комерційні банки Латвії пропонують кредити для студентів будь-якого з акредитованих вузів. Регіональна влада розвинених країн розуміє, що інтелектуальні ресурси є одним з ключових чинників їхніх конкурентних переваг, і в умовах загострення дефіциту власних кадрів, вступає в конкурентну боротьбу за зарубіжних учених, викладачів, студентів, стажистів, фахівців та працівників.

Цікавим інструментом підвищення інноваційного потенціалу українських регіонів можуть стати особливі інноваційні структури – «Живі лабораторії» (LivingLab. Це орієнтовані на споживача відкриті екосистеми, засновані на спільній творчості, яка інтегрує наукові дослідження та інноваційні процеси в умовах реального життя (з сайту European Network of Living Labs – ENoLL [14]). У центр інновацій поміщена людина, що дозволяє їй активно використовувати можливості, що надаються новими концепціями і рішеннями в сфері ІКТ, для задоволення її специфічних потреб і очікувань з урахуванням місцевих умов, культурних особливостей і креативного потенціалу. У регіоні створюється середовище, в якому компанії використовують не тільки власні ідеї, а й розробки інших організацій, передаючи свої знання і технології регіональним, національним та зарубіжним партнерам. При цьому споживачі також стають агентами інновацій – як самостійно, так і спільно з бізнесом або як співвиробники державних послуг [15].

Як зазначає група українських і білоруських дослідників, «важливим інструментом створення горизонтальних зв'язків між елементами науково-інноваційної системи є автономні мережеві організації» [16]. Автори наводять приклад мережі Connect, яка діє в регіоні Сан-Дієго (Південна Каліфорнія) [17], створення якої дозволило йому успішно конкурувати з Кремнієвою долиною. «Мережа об'єднує 18 тис. підприємств і організацій регіону. Діяльність мережі багатовекторна, а її програми охоплюють практично всі сфери діяльності технологічного та венчурного бізнесу в Південній Каліфорнії. При її посередництві залучено понад \$10 млрд венчурних інвестицій в інноваційні стартапи, а її послугами скористалися понад 3 тис. стартапів. Мережа визнана однією з найбільш ефективних подібних організацій у світі. За останні 15 років створено понад десятка аналогів мережі за кордоном» [18]. У 2019 році Connect об'єдналася з San Diego Venture Group у структуру Connect w / SDVG, яка зосередилася на

підтримці та розвитку підприємств у регіоні Сан-Дієго пропонуючи їм спільний потужний мережевий ресурс – наставництво, освіта та капітал. Мережа обслуговує підприємств та стартапів з ранньої стадії протягом усього шляху їхнього зростання, пропонує набір менторських програм та кураторських заходів, проводить мережеві заходи спрямовані на допомогу компаніям рости, отримувати доступ до капіталу.

Отже, Чернівецька область має досить високий соціальний, освітній та бізнесовий потенціал, однак, слід відмітити ряд проблем в інноваційній сфері, серед яких наукова, освітня та трудова міграція, демографічні «провали», низька інноваційна активність, низький технологічний рівень виробничої сфери, відсутність інноваційних хабів, центрів трансферу технологій, бізнес-інкубаторів і технопарків у регіоні, обмежені кількість коворкінгових зон. Зазначене веде до посиленої конкуренції між бізнесом та освітою (за робітника та за студента), між різними рівнями освіти (професійно-технічна та вища), між регіонами та країнами і вимагає трансформації усіх сфер регіональної економіки з орієнтацією на потреби територіальної громади, суспільства, на створення нових типів інноваційних структур, освітніх і наукових закладів, розробку освітніх програм нового покоління, активізацію роботи творчих студій, розробку альтернативних форм і форматів навчання, і головне, – на реалізацію концепції освіти протягом усього життя.

Перспективним напрямком є залучення студентів до здійснення науково-дослідної та інноваційної діяльності через роботу малих інноваційних підприємств, науково-освітніх лабораторій і центрів, що сприятиме розширенню придбаних компетенцій, необхідних для подальшої професійної діяльності. Розширення інноваційної інфраструктури Чернівецької області можливе через створення або залучення науково-освітніх кластерів, бізнес-інкубаторів, бізнес-акселераторів, технопарків, технопаркових зон, інжинірингових центрів, центрів трансферу технологій, центрів науково-технічної інформації, центрів інноваційного консалтингу, освітніх та інноваційних хабів.

Розвиток регіональної науки, посилення дослідницької діяльності та розробок у регіонах, регіональна інноваційна політика дозволили багатьом країнам не тільки забезпечити стійкий економічний розвиток, але й стати активними провайдерами створення регіональних інноваційних структур у різних форматах: кластер, хаб, інкубатор, технопарк, технополіс тощо. Основу трансформації регіональних соціальних та

економічних сфер охоплює ідея створення сприятливого освітнього, інноваційного, культурного, громадського, економічного простору випереджувального розвитку регіону. Освітні, наукові, експериментальні, виробничі, культурні, громадські вузли й елементи повинні активно сприймати та продукувати нове знання, визначати

нові ефективні форми організації регіональної економіки та системи регіональних ринків, акумулювати інтелектуальний потенціал регіону та залучати зовнішні ресурси, орієнтуватися на програмування та створення майбутнього для регіону та країни.

Список літератури

1. Hemerling J., Dosik D., Rizvi Sh. A leader's guide to "always-on" transformation. BCG Perspectives. November 9, 2015.
2. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. 6-е изд., перераб. и доп. Москва: ИНФРА-М, 2017. 512 с.
3. Стеблякова Л. П. Трансформация экономических систем: теория и практика: автореф. на соиск. ученой степени д-ра экон. наук. Москва, 2010. 54 с.
4. Hemerling J., Dosik D., Rizvi Sh. A leader's guide to "always-on" transformation. BCG Perspectives. November 9, 2015.
5. Иванишин М. Образовательные концепции как инструмент регионального развития. Адукация і вихаванне. 2013. № 11. С. 81–86.
6. Буднікевич І. М., Школа І. М. Становлення регіонального ринку інновацій в Україні. Чернівці: Зелена Буковина, 2002. 200 с.
7. Буднікевич І. М., Школа І. М. Становлення регіонального ринку інновацій в Україні. Чернівці: Зелена Буковина, 2002. 200 с.
8. Наукова та інноваційна діяльність України: стат. зб. / Держ. служба статистики України. Київ, 2019. 108 с.
9. Стратегія розвитку Чернівецької області на період до 2027 року. URL: <http://oblrada.cv.ua/documents/121144/strategy.pdf>
10. Стратегія розвитку Чернівецької області на період до 2027 року. URL: <http://oblrada.cv.ua/documents/121144/strategy.pdf>
11. Вінничук Ю. Скільки податків сплачують українські айтішники. URL: <https://biz.censor.net.ua/r3176639>
12. Шимкович В. Огляд IT-ринку праці: Чернівці. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/it-market-chernivtsi/>
13. Підсумковий звіт. Проект з розвитку IT галузі міста Чернівці. Підготовлено в рамках проекту «Сприяння економічному розвитку та зайнятості» за підтримки Німецького Товариства Міжнародного Співробітництва (GIZ) / Володимир Воробей, Олег Піх. URL: https://www.ppv.net.ua/uploads/work_attachments/Development_of_IT_Industry_in_the_Chernivtsi_UA_.pdf
14. European network of living labs. URL: <http://www.openlivinglabs.eu/>
15. Слонимская М. А. «Живые лаборатории» как инструмент открытой инноваций в сетевых структурах. Белорусский экономический журнал. 2016. № 4. С. 84.
16. Инновационное развитие регионов Беларуси и Украины на основе кластерной сетевой формы / Н. Г. Берченко, Н. И. Богдан, О. С. Булко и др.; науч. ред. Соловьев В. П., Вертинская Т. С.; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т экономики. Минск: Беларуская навука, 2015. 391 с.
17. Connect San Diego: Connect w/ San Diego Venture Group. URL: www.connect.org
18. Инновационное развитие регионов Беларуси и Украины на основе кластерной сетевой формы / Н. Г. Берченко, Н. И. Богдан, О. С. Булко и др.; науч. ред. Соловьев В. П., Вертинская Т. С.; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т экономики. Минск: Беларуская навука, 2015. 391 с.

References

1. Hemerling J., Dosik D., Rizvi Sh. A leader's guide to "always-on" transformation. BCG Perspectives. November 9, 2015.
2. Raizberg B.A., Lozovskii L.Sh., Modern Economic Dictionary. Moscow, INFRA-M Publ., 2017. 512 p.
3. Steblyakova, L. P. Transformation of economic systems: theory and practice. Extended abstract of Doctor's thesis. Moscow: Lomonosov Moscow State University. 2010. 54 p.
4. Hemerling J., Dosik D., Rizvi Sh. A leader's guide to "always-on" transformation. BCG Perspectives. November 9, 2015.
5. Ivanishin, M. Educational concepts as a tool for regional development. Education and upbringing. 2013. № 11. pp. 81–86.
6. Budnikevych, I.M. and Shcola, I.M. The formation of the regional market innovations in Ukraine], Institute for Regional Studies of NAS of Ukraine Zelena Bukovyna, Chernivtsi, Ukraine. 2002. 200 p.
7. Budnikevych, I.M. and Shcola, I.M. The formation of the regional market innovations in Ukraine], Institute for Regional Studies of NAS of Ukraine Zelena Bukovyna, Chernivtsi, Ukraine. 2002. 200 p.
8. Research and innovation activities in Ukraine: statistics digest. State Statistics Committee of Ukraine, Kyiv, 2019. 108 p.
9. Development strategy of Chernivtsi region for the period up to 2027. URL: <http://oblrada.cv.ua/documents/121144/strategy.pdf>
10. Development strategy of Chernivtsi region for the period up to 2027. URL: <http://oblrada.cv.ua/documents/121144/strategy.pdf>

11. Vinnychuk Y. How many taxes do Ukrainian IT specialists pay?. URL: <https://biz.censor.net.ua/r3176639>
12. Shymkovych V. IT labor market review: Chernivtsi. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/it-market-chernivtsi/>
13. Final report. IT Industry Development in Chernivtsi. GIZ programme «Promoting economic development and employment» / Vladimir Vorobey, Oleg Pikh. URL: https://www.ppv.net.ua/uploads/work_attachments/Development_of_IT_Industry_in_the_Chernivtsi_UA_.pdf
14. European network of living labs. URL: <http://www.openlivinglabs.eu/>
15. Slonimska M. Living Labs as a tool of open innovations in networks. Belarusian Economic Journal. 2016. № 4. Pp. 84-98.
16. Innovative development of the regions of Belarus and Ukraine on the basis of the cluster network form / N.G. Berchenko [and oth.]. Minsk: Belaruskaya Navuka. 2015. 391 p.
17. Connect San Diego: Connect w/ San Diego Venture Group. URL: www.connect.org
18. Innovative development of the regions of Belarus and Ukraine on the basis of the cluster network form / N.G. Berchenko [and oth.]. Minsk: Belaruskaya Navuka. 2015. 391 p.

Аннотация

Ірина Буднікевич, Надежда Романюк

ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ РЕГИОНА НА ПРИНЦИПАХ ПАРТНЕРСТВА И ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ

Рассмотрена сущность трансформации экономики региона на принципах партнерства и взаимодействия. Определено влияние инновационного потенциала на трансформационные процессы в регионе. Проведен эмпирический анализ, который позволил обработать, систематизировать и упорядочить значительный массив эмпирической экономической информации относительно инновационного потенциала Черновицкой области. В качестве драйвера развития региональной экономики, активизации инновационной деятельности и перспективной отраслью создания высокооплачиваемых рабочих мест в Черновицкой области рассмотрено ИТ-индустрию. Сделан вывод, что эффективное использование и наращивание инновационного потенциала Черновицкой области возможно при условии сосредоточения на векторе трансформации экономики региона в рамках «экономики знаний» в направлении повышения поселенческой привлекательности. Указано на проблемы Черновицкой области в инновационной сфере и определены перспективные направления активизации инновационной активности молодежи, расширение инновационной инфраструктуры, формирования горизонтальных связей между элементами образовательной и научно-инновационной системы региона.

Ключевые слова: инновации, инновационный потенциал, взаимодействие, партнерство, регион, трансформация, региональная экономика, инновационная инфраструктура, эмпирический анализ.

Summary

Iryna Budnikovich, Nadiia Romanyuk

INNOVATION POTENTIAL OF REGION'S ECONOMICS TRANSFORMATION ON THE BASIS OF PARTNERSHIP AND INTERACTION

The article regards the essence of region's economics transformation on the basis of partnership and interaction. It points out that region's economics transformation is connected with the concept of partnership and interaction which presupposes maximal satisfaction of needs of regional economics on the basis of organic mutually beneficial long-term interaction of main "actors" of regional markets and partnership interrelations among them; that in its turn will foster implementation of interests of region, each participants and solution of common regional problems. Innovation potential is determined by capacity of regional economics subjects to implement and disseminate the achievements of science and technology in social and economic spheres, develop organizational forms of innovative activity, manage the activity of subjects involved in creative, inventive, rationalization, licensing, educational activity. It also determines the impact of innovation potential to transformation processes in the region.

The article holds empiric analysis that gives the opportunity to elaborate, systematize and categorize the big massive of empiric economic information about innovation potential of Chernivtsi region. Empiric analysis of innovation potential included the indicators that characterize innovation activity and innovation specification of the region. It points out the problems of Chernivtsi region in innovation sphere and determines the perspectives trends of activation of youth's innovation activity, broadening of innovation infrastructure, formation of horizontal ties among the elements of educational and scientific-innovative systems of the region.

IT industry is regarded as a driver of regional economics development and a perspective sphere of formation of highly paid workplaces in Chernivtsi region. The conclusion is made that effective use and increase of innovation potential in Chernivtsi region is possible on condition of concentration towards the vector of region economics transformation in the framework of "economics of knowledge" in the direction of increase of settlement attractiveness.

The conclusion is made that Chernivtsi region possesses high social, educational and business potential, however, it is worth pointing out a number of problems in innovation sphere; among them are scientific, educational and labour migration, demographic “gaps”, low innovational activity, low technological level of production sphere, absence of innovation hubs, technology transfer centres, business-incubators and technoparks in the region, a limited number of coworking zones.

It is recommended to pay attention to special innovation structures – “LivingLabs” that can become effective instrument of increasing the innovation potential of Ukrainian regions. The following elements are determined as perspective trends of development of innovation potential: student involvement in holding scientific, invention and innovation activity by way of functioning of small innovation enterprises, scientific and educational laboratories and centres. The above-mentioned will foster broadening of acquired competencies that are necessary for further professional activity, development of creativity, self-realization and stimulation of innovation activity.

It is stressed that the basis of transformation of regional social and economic spheres covers the idea of forming the favourable educational, innovation, cultural, public, economic space of advanced development of the region,.

Key words: innovation, innovation potential, interaction, partnership, region, transformation, regional economics, innovation infrastructure, empiric analysis.